

การพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณด้านการตัดสินใจ
สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

นายสมิต อามสุวรรณ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต
ภาควิชาประถมศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2539

ISBN 974-633-675-4

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

THE DEVELOPMENT OF A PROGRAM FOR ENHANCING CRITICAL THINKING
ABILITIES ON DECISION MAKING FOR PRATHOM SUKSA SIX STUDENTS

Mr. Sanut Absuwan

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education

Department of Elementary Education

Graduate School

Chulalongkorn University

1996

ISBN 974-633-675-4

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมความสามารถในการคิด
อย่างมีวิจารณญาณด้านการตัดสินใจ สำหรับนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

โดย

นายสมิต ออบสุวรรณ

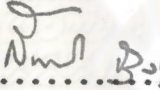
ภาควิชา

ประถมศึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์ ดร.จีระพันธ์ พูลพัฒน์

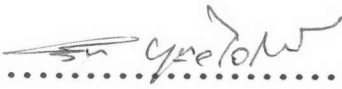
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.สันติ ออบสุวรรณ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ดวงเดือน อ่อนน้อม)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร.จีระพันธ์ พูลพัฒน์)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ วรสดา บุญไชวโรจน์)

สมิต อาบสุวรรณ : การพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณด้าน
การตัดสินใจ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 (THE DEVELOPMENT OF A PROGRAM FOR
ENHANCING CRITICAL THINKING ABILITIES ON DECISION MAKING FOR PRATHOM SUKSA SIX
STUDENTS)

อ.ที่ปรึกษา รศ.ดร. จีระพันธุ์ พูลพัฒน์, 278 หน้า. ISBN 974-633-675-4

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณด้าน
การตัดสินใจ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้กระบวนการตัดสินใจอย่างมีเหตุผล การดำเนินการวิจัยมี
3 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การสร้างโปรแกรมส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณด้านการตัดสินใจ
2) การทดลองใช้โปรแกรม ตัวอย่างประชากร คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2538 ของโรงเรียน
บ้านซับใหม่ จังหวัดชัยภูมิ จำนวน 31 คน 3) การปรับปรุงโปรแกรม

ข้อมูลที่ได้จากการดำเนินการวิจัยในขั้นตอนที่ 2 นำมาวิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
และการทดสอบค่าที

ผลการทดลองใช้โปรแกรมพบว่า

1. ค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณด้านการตัดสินใจของนักเรียนหลังเข้าร่วม
โปรแกรม สูงกว่าก่อนเข้าร่วมโปรแกรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
2. ค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณด้านการตัดสินใจของนักเรียนหลังเข้าร่วม
โปรแกรม สูงกว่าเกณฑ์การประเมินหลังเข้าร่วมโปรแกรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. นักเรียนที่เข้าร่วมโปรแกรมบางส่วน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมในโปรแกรม อยู่ในระดับ
เหมาะสมปานกลาง และบางส่วน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมในโปรแกรม อยู่ในระดับเหมาะสมมาก

ข้อมูลที่ได้จากการดำเนินการวิจัยในขั้นตอนที่ 2 นำมาปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องได้เป็นโปรแกรมเพื่อส่งเสริม
ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณด้านการตัดสินใจ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ภาควิชา ประถมศึกษา
สาขาวิชา ประถมศึกษา
ปีการศึกษา 2538

ลายมือชื่อนิสิต
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

C640767 : MAJOR ELEMENTARY EDUCATION

KEY WORD: PROGRAM / CRITICAL THINKING ON DECISION MAKING / PRATHOM SUKSA
SAMUT ABSUWAN : THE DEVELOPMENT OF A PROGRAM FOR ENHANCING CRITICAL THINKING
ABILITIES ON DECISION MAKING FOR PRATHOM SUKSA SIX STUDENTS. THESIS ADVISOR :
ASSOC. PROF. CHEERAPAN BHULPAT, Ph. D., 278 pp. ISBN 974-633-675-4

The purpose of this study was to develop the program for enhancing critical thinking abilities on decision making for Prathom Suksa six students using rational decision making process. Three stages of the program in this study were: 1) to develop the program for enhancing critical thinking abilities on decision making; 2) to try out the program. The subjects were 31 students of Prathom Suksa six in the academic year 1995 of Submai school, Changwat Chaiyaphum; 3) to improve the program. The data from the second stage of this study were analyzed by using arithmetic mean, standard deviation and t-test. The findings were as follows :

1. The post - test arithmetic mean score of the critical thinking abilities on decision making of the students participated in the program was higher than the pre - test at the .05 level of significance.
2. The post - test arithmetic mean score of the critical thinking abilities on decision making of the students participated in the program was higher than the stipulated criterion score at the .05 level of significance.
3. Some students' perceived that program's arrangement were appropriate at the moderately level and some students' perceived that program's arrangement were appropriate at the high level.

The data obtained from the second stage of the study were used to correct the deficiency of the program in order to get the completed program for enhancing critical thinking abilities on decision making for Prathom Suksa six students.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา..... ประถมศึกษา

สาขาวิชา..... ประถมศึกษา

ปีการศึกษา..... 2538

ลายมือชื่อนิสิต.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จล่วงไปได้ ด้วยความกรุณาช่วยเหลือเป็นอย่างดียิ่งของ
รองศาสตราจารย์ ดร. จีระพันธ์ พูลพัฒน์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งท่านได้กรุณาเอาใจ
ใส่ให้คำปรึกษา ชี้แนะแนวทาง จุดประกายแห่งความคิดและให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยในการแก้ไข
สิ่งบกพร่องของการวิจัยด้วยดีตลอด ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ และ
ขอกราบขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 5 ท่าน โดยเฉพาะศาสตราจารย์สมน อมรวิวัฒน์ และ
รองศาสตราจารย์ ดร. สำลี ทองทวี ที่ได้กรุณาตรวจและให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ต่อการ
ปรับปรุงเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นอย่างดียิ่ง

ขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร. ดวงเดือน อ่อนน่วม ประธานกรรมการ
สอบวิทยานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์ วรสุดา บุญไชยโรจน์ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ได้
กรุณาตรวจสอบและให้คำแนะนำในการปรับปรุงแก้ไขวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบคุณผู้บริหาร ตลอดจนคณะครูและนักเรียนของโรงเรียนบ้านซำใหญ่ โรงเรียน
บ้านหนองแวง (คุรุราษฎร์อุปถัมภ์) และโรงเรียนบ้านซำใหม่ที่ให้ความร่วมมือในการดำเนินการ
หาประสิทธิภาพของเครื่องมือและการดำเนินการทดลองวิจัยเป็นอย่างดี และเนื่องจากทุนการ
วิจัยครั้งนี้บางส่วน ได้รับมาจากทุนอุดหนุนการวิจัยของบัณฑิตวิทยาลัย จึงขอขอบพระคุณบัณฑิต
วิทยาลัยมา ณ ที่นี้ด้วย

ขอขอบคุณพี่ เพื่อนและน้อง ในภาควิชาประถมศึกษาที่สนับสนุนเป็นกำลังใจตลอดมา
เหนือสิ่งอื่นใด ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณบิดา-มารดา ผู้ให้ชีวิตเลี้ยงดูจนเติบโตใหญ่
สนับสนุนด้านการเงินและให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยเสมอมา จนทำให้มีวันนี้ขึ้นในชีวิต

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สมิต อามสุวรรณ์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ญ
สารบัญแผนภูมิ	ฉ
บทที่	
1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	7
สมมติฐานของการวิจัย	7
ขอบเขตของการวิจัย	9
ข้อตกลงเบื้องต้น	9
ข้อจำกัดของการวิจัย	10
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย	10
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	13
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	14
แนวคิดเกี่ยวกับการคิดอย่างมีวิจารณญาณ	15
ความหมายของการคิดอย่างมีวิจารณญาณ	15
องค์ประกอบของการคิดอย่างมีวิจารณญาณ	17
การคิดอย่างมีวิจารณญาณด้านการตัดสินใจ	20
ความหมายของการคิดอย่างมีวิจารณญาณด้านการตัดสินใจ	20
ความสำคัญของการคิดอย่างมีวิจารณญาณด้านการตัดสินใจ	21
การนำการคิดอย่างมีวิจารณญาณไปใช้ในการสอน	23
การสร้างแบบวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณ	24

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
2 (ต่อ)	
โปรแกรมการสอน	28
การพัฒนาโปรแกรมการสอน	28
รูปแบบโปรแกรมการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดอย่างมีเหตุผล ...	29
ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับศุภทวิชัยและโปรแกรมการฝึกทักษะการคิด	35
ตัวอย่างโปรแกรมการสอน	36
แนวคิดและทฤษฎีที่เป็นพื้นฐานในการพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมความสามารถ- ในการคิดอย่างมีวิจารณญาณด้านการตัดสินใจ	43
ทฤษฎีองค์ประกอบทางสติปัญญาด้านความรู้ของ Bloom	45
ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของ Piaget	47
แนวคิดเกี่ยวกับการคิดอย่างมีวิจารณญาณของ Ennis	49
แนวคิดการคิดเป็นของโกวิท วรพิพัฒน์	51
แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการตัดสินใจ	56
สาระสำคัญของกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)	76
ลักษณะขอบข่ายและโครงสร้างเนื้อหาในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต	77
เนื้อหาในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตที่นำมาใช้สอนในโปรแกรม ..	80
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่างมี- วิจารณญาณ	81
งานวิจัยในประเทศ	81
งานวิจัยในต่างประเทศ	83
3 วิธีดำเนินการวิจัย	88
การสร้างโปรแกรมส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ- ด้านการตัดสินใจ	89

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3 (ต่อ) การทดลองใช้โปรแกรมส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ- ด้านการตัดสินใจ	97
การปรับปรุงโปรแกรมส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ- ด้านการตัดสินใจ	106
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	107
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	115
สรุปผลการวิจัย	119
อภิปรายผลการวิจัย	121
ข้อเสนอแนะ	127
รายการอ้างอิง	129
ภาคผนวก	139
ภาคผนวก ก รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ	140
ภาคผนวก ข สถิติและตัวอย่างการวิเคราะห์ข้อมูล	141
ภาคผนวก ค แบบทดสอบความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณด้านการ- ตัดสินใจ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และแบบสอบถาม ความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมในโปรแกรม	152
ภาคผนวก ง โปรแกรมส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ- ด้านการตัดสินใจ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และ ตัวอย่างแผนการจัดกิจกรรมในโปรแกรมส่งเสริมความสามารถ ในการคิดอย่างมีวิจารณญาณด้านการตัดสินใจ	170
ประวัติผู้เขียน	278

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	แนวคิดและทฤษฎีที่เป็นพื้นฐานในการพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณด้านการตัดสินใจ	43
2	การจำแนกแนวคิดของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับกระบวนการตัดสินใจ	56
3	จุดเน้นที่สำคัญของกลุ่มแนวคิดที่เน้นถึงขั้นการตัดสินใจเลือกทางเลือกที่ดีที่สุด	67
4	จุดเน้นที่สำคัญของกลุ่มแนวคิดที่เน้นถึงขั้นการปฏิบัติตามการตัดสินใจ	69
5	จุดเน้นที่สำคัญของกลุ่มแนวคิดที่เน้นถึงขั้นการประเมินผลการตัดสินใจ	71
6	การจัดหน่วยเนื้อหาของกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ตามหลักสูตร ประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533)	79
7	เนื้อหาในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตามหลักสูตร- ประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) ที่นำมาใช้สอน ในโปรแกรมส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ- ด้านการตัดสินใจ	80
8	คำอ่านาจจำแนกเป็นรายชื่อของแบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดอย่าง- มีวิจารณญาณด้านการตัดสินใจ	103
9	การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถใน- การคิดอย่างมีวิจารณญาณด้านการตัดสินใจของนักเรียน ก่อนและหลังเข้าร่วม โปรแกรม	108
10	การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถใน- การคิดอย่างมีวิจารณญาณด้านการตัดสินใจของนักเรียน หลังเข้าร่วมโปรแกรม กับเกณฑ์การประเมินหลังเข้าร่วมโปรแกรม	109
11	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลความหมายความคิดเห็นของ- นักเรียน เกี่ยวกับความเหมาะสมของการจัดกิจกรรมในโปรแกรมส่งเสริม- ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณด้านการตัดสินใจ	110

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
12	จำนวนและร้อยละของนักเรียน ที่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมใน- โปรแกรม อยู่ในระดับตั้งแต่เหมาะสมปานกลางขึ้นไป	112
13	คะแนนที่ได้จากการทดลองใช้แบบทดสอบ และคำอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ- ของแบบทดสอบ	145
14	ความแตกต่างของคะแนนความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณด้านการ- ตัดสินใจของนักเรียน ก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรม	146

ศูนย์วิทยพัทยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่		หน้า
1	รูปแบบโปรแกรมการศึกษาสำหรับเด็กสามารถพิเศษในชั้นประถมศึกษา	36
2	แนวคิดเกี่ยวกับการคิดอย่างมีวิจารณญาณของ Ennis	50
3	ลักษณะการคิดเป็นของโกวิท วรพิพัฒน์	55
4	ขั้นตอนกระบวนการตัดสินใจอย่างมีเหตุผล	75
5	กรอบแนวคิดในการสร้างโปรแกรมส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่างมี- วิจารณญาณด้านการตัดสินใจ	90
6	โปรแกรมส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณด้านการตัดสินใจ	91
7	ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม ในโปรแกรมส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่าง- มีวิจารณญาณด้านการตัดสินใจ	93
8	ส่วนประกอบของแผนการจัดกิจกรรม ในโปรแกรมส่งเสริมความสามารถใน- การคิดอย่างมีวิจารณญาณด้านการตัดสินใจ	96
9	แผนการจัดกิจกรรม ในโปรแกรมส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่างมี- วิจารณญาณด้านการตัดสินใจ	99

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย